



STATSRÅDETS
SVENSKA
SPRÅKNÄMND

Språkråd

Statsrådets svenska språknämnd informerar
Valtioneuvoston ruotsin kielen lautakunta tiedottaa

1/2022

Bästa läsare	2
Språknämndens sammansättning 2022–2024	2
Ny tidtabell för den nya upplagan av Slaf	4
Hur översätter vi "hyökkäys"	5
Skriv Belarus, inte Vitryssland	5
Nämnden rekommenderar	6
Ny ordlista: Centrala begrepp i social- och hälsovårdsreformen	8

Statsrådets svenska språknämnd finns på adressen

vnk.fi/sv/spraknamnden

PÅ WEBBPLATSEN finns information om nämnden och om dess verksamhet och sammansättning. Där hittar du också alla nummer av Språkråd från och med Språkråd 1/2001. På webbplatsen finns dessutom en länk till handboken Svenskt lagspråk i Finland (Slaf).

Statsrådets svenska språknämnd tar gärna emot frågor och initiativ per e-post.

PRENUMERATIONSÄRENDEN kan skötas per e-post på adressen spraknamnden.vnk@gov.fi.

Språkråd distribueras i pdf-format per e-post. Språkråd sänds gratis till beställaren.

15.8.2022 Helsingfors

Redaktör: Angelica Lindqvist

Ombrytning: Statsrådets kansli/Maria Miettinen

Kontaktinformation:

Statsrådets svenska språknämnd

Svenska språkenheten

PB 23, 00023 STATSRÅDET

[spraknamnden.vnk\[at\].gov.fi](mailto:spraknamnden.vnk[at].gov.fi)

Bästa läsare,

FRÅN OCH MED SPRÅKRÅD 1/2021 utkommer informationsbladet Språkråd enbart i elektronisk form. Den tidigare papperstidningen har gått till historien och Språkråd har fått ett nytt utseende, där bland annat tillgänglighetsaspekter har beaktats.

Vi ber tidigare pappersprenumeranter meddela sin e-postadress till Statsrådets svenska språknämnds sekreterare på adressen [spraknamnden.vnk\[at\]gov.fi](mailto:spraknamnden.vnk[at]gov.fi), så når Språkråd fram också i fortsättningen.

Språkråd hittas också på Statsrådets svenska språknämnds webbsidor <https://vnk.fi/sv/informationsbladet-sprakrad>.

Språknämndens sammansättning 2022–2024

Medlemmarna i statsrådets svenska språknämnd förordnas av statsrådet för tre år i sänder. Nämndens sammansättning 1.1.2022–31.12.2024 är följande:

Ordförande **Katarina Petrell**, regeringsråd, enhetschef, statsrådets kansli, vice ordförande **Katri Hautamäki**, lagstiftningsråd, justitieministeriet, **Maria Fremer**, specialsakkunnig, Institutet för de inhemska språken, **Carola Grönholm**, översättare, **Lieselott Nordman**, universitetslektor, Helsingfors universitet, **Anton Norrback**, gruppchef, statsrådets kansli, **Anneli Tahvanainen**, lagstiftningsråd, statsrådets kansli, **Ilkka Voimäki**, translator, riksdagens svenska byrå. Sekreterare är **Angelica Lindqvist**, specialsakkunnig, justitieministeriet.

Språknämndens uppgifter och arbetsmetoder beskrivs i statsrådets förordning om statsrådets svenska språknämnd (1037/2000). Språknämnden har bl.a. till uppgift att

- vara ett samordnande organ i frågor som gäller de statliga myndigheternas svenska språkbruk, särskilt lagspråket,

- arbeta för ett klart och begripligt svenskt lag- och förvaltningsspråk i Finland och
- ta initiativ och vidta åtgärder för förbättrande av de statliga myndigheternas svenska språkbruk.

För att samordna användningen av uttryck och termer i det svenska författningsspråket ger språknämnden ut handboken *Svenskt lagspråk i Finland* (Slaf). En ny omarbetad upplaga av Slaf kommer ut i slutet av 2024. Språknämnden arrangerar seminarier om aktuella teman för översättare av lag- och förvaltningstexter.

Frågor och initiativ kan sändas till språknämnden per e-post, se kontaktinformationen på insidan av pärmen.

Ny sekreterare för nämnden

Kitty Fogelholm har avgått från uppgiften som sekreterare för Statsrådets svenska språknämnd och efterträts av Angelica Lindqvist.

Angelica arbetar som specialsakkunnig vid justitieministeriet sedan mitten av mars 2022. Före det arbetade hon som sakkunnig vid Svenska språkenheten i statsrådets kansli i cirka 1,5 år. Angelica är juris magister från Helsingfors universitet och ekonom från Hanken och hon har även studerat nordiska språk vid Helsingfors universitet. Angelica har varit sekreterare i nämnden sedan januari 2022. Utöver sekreteraruppgiften är Angelica också medlem i Slafarbetsgruppen som arbetar med uppdateringen av Slaf (handboken *Svenskt lagspråk i Finland*).

I nämndärenden kan du kontakta Angelica per e-post på adressen angelica.lindqvist@gov.fi, samt per telefon: 050 3478644/0295150244.

Ny tidtabell för den nya upplagan av Slaf

I handboken Svenskt lagspråk i Finland, Slaf, redogörs det för hur lagar och andra författningar kommer till samt för viktiga källor och hjälpmedel vid översättning från finska till svenska. Slaf behandlar också språkriktighetsfrågor och skrivregler samt modernisering av ålderdomliga ord och fraser.

Boken innehåller förteckningar över bl.a. myndigheter och EU-institutioner samt en finsk-svensk ordlista med både klassiska fallgropar och nyord som är svåra att hitta i andra källor. Slaf tar också upp terminologiska och lagtekniska frågor, hänvisningsteknik, rubriker och standardfraser i propositioner samt författningars ingresser ur översättarperspektiv. Den senaste upplagan av Slaf utkom 2017, och hittas i [Finlex](#).



Arbetet med en ny upplaga av Slaf pågår. Statsrådets svenska språknämnd utsåg en arbetsgrupp för uppdateringen av handboken år 2021. I arbetet deltar experter från statsrådets kansli, justitieministeriet, riksdagen och Institutet för de inhemska språken. Den ursprungliga planen var att uppdateringsarbetet skulle slutföras under 2022 och att en ny upplaga av handboken skulle ges ut vid årsskiftet 2022–2023. På grund av den stora mängd arbete som corona-pandemin och den pågående invasionen av Ukraina har orsakat har emellertid tidtabellen för utgivningen av den nya upplagan av Slaf skjutits fram med två år. Den nya handboken planeras nu att ges ut i slutet av 2024.

Arbetsgruppen tar gärna emot förslag på ändringar och kompletteringar av Slaf. Dessa kan skickas till Statsrådets svenska språknämnds sekreterare per e-post: spraknamnden.vnk@gov.fi.

Hur översätter vi "hyökkäys"

För några månader sedan måste vi lära oss att översätta "Venäjän *hyökkäys* Ukrainaan". Valet av svenskt ord för *hyökkäys* är inte självklart utgående från finskan, eftersom ordet kan översättas på flera olika sätt beroende på sammanhanget. Stora finsk-svenska ordboken ger följande översättningar för *hyökkäys*: *anfall*, *angrepp*, *överfall*, *attack*, *stormning*, *framstöt*, *raid*, *storm*, *stormanfall*, *utfall*, *offensiv*. Inget av dessa alternativ har ändå valts som motsvarighet i detta fall.

Det är inte alls lätt att välja rätt motsvarighet och att urskilja när vi ska använda etablerade uttryck eller överenskomna formuleringar och när vi kan översätta fritt. Situationen i Ukraina är ett typiskt exempel på en situation där benämningar inte kan översättas fritt. Men vilket alternativ är då lämpligt? Kan man använda t.ex. *anfall* eller *angrepp*, de två första alternativen i artikeln om "hyökkäys"?

Enligt Svensk ordbok betyder *anfall* "offensiva (fientliga) åtgärder i krig [...] ofta som inledning till längre händelsekedja". Ordet *angrepp* har en liknande definition som *anfall* i Svensk ordbok: "direkt anfall särsk. om handling av kortare varaktighet".

Den översättning som statsrådets kansli har valt att använda är dock "Rysslands *invasion* av Ukraina". *Invasion* är ingen av de översättningar som ges för *hyökkäys*. Men om vi ser på översättningarna av *invasion* från svenska till finska hittar vi *hyökkäys* tillsammans med bland annat *tunkeutuminen*. Och när vi ser hur engelskans *invasion* översätts till finska är också *hyökkäys* bland de första alternativen.

Skriv Belarus, inte Vitryssland

I alla myndighetstexter, också lagar och förordningar, ska vi nu skriva *Belarus* och inte *Vitryssland* (på finska *Valko-Venäjä*). Enligt **Svenskt lagspråk i Finland** (Slaf) ska vi följa rekommendationerna i **Utrikes namnbok** när det gäller svenska namn på stater. I den 11:e reviderade upplagan av Utrikes namnbok, som kom ut 2021, ändrades rekommendationen för det här landets del. Också Institutet för de inhemska språken rekommenderar nu i sin webbpublikation **Namn på länder på sju språk** att landet kallas *Belarus* på svenska.

Nämnden rekommenderar

Covidintyg och coronapass

EU:s digitala covidintyg (*EU:n digitaalinen koronatodistus*), som i Kantatjänsterna felaktigt kallas för "EU:s coronaintyg", är ett dokument som bevisar att man har vaccinerat sig, testat negativt för covid-19 eller haft covid-19 och tillfrisknat. Detta intyg ska i författningstext kallas covidintyg.

I ledigare sammanhang kan ordet coronapass användas för intyget när man avser situationer där det används som pass. Använd inte ordet coronapass i författningstext.



Den allmänna dataskyddsförordningen

Den allmänna dataskyddsförordningen ("GDPR") heter officiellt *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning)*. Observera att kortformen inom parentes ingår i förordningens rubrik.

Om kortformen anges på följande sätt i lagtext på finska:

"luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) 2016/679 (yleinen tietosuojalaki) ..." (kortformen som hör till rubriken har alltså kursiverats)

– skriv så här på svenska

"Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), nedan *den allmänna dataskyddsförordningen*,..."

Om man på finska använder någon annan kortform, t.ex. *tietosuojalaki*, kan man också på svenska använda kortformen *dataskyddsförordningen*, exempelvis på följande sätt:

"luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) 2016/679 (yleinen tietosuojalaki), jäljempänä *tietosuojalaki* ..."

"Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), nedan *dataskyddsförordningen*,..."



Ny ordlista: Centrala begrepp i social- och hälsovårdsreformen

Ordlistan Centrala begrepp i social- och hälsovårdsreformen har lanserats och finns i Ordlistor för social- och hälsovården (sotesanastot.thl.fi), termbanken TEPA (termipankki.fi) och statsrådets termbank Valter (valter.fi). Den är utarbetad av social- och hälsovårdsministeriet tillsammans med Terminologicentralen (TSK) och experter vid andra myndigheter. Termerna i ordlistan är i huvudsak från den lagstiftning som stiftades genom regeringens proposition om social- och hälsovårdsreformen (RP 241/2020 rd).

Ordlistan innehåller utöver termrekommendationer inom social- och hälsovården också definitioner och begreppsscheman. Den innehåller termer på finska, svenska, engelska och ryska. Översättnings- och språksektorn vid statsrådets kansli sammanställde termmot-svarigheterna på svenska, engelska och ryska och översatte ordlistan. Tanken är att ordlistan ska bidra till en enhetlig användning av begrepp och termer.

Några axplock ur ordlistan

Kund, klient, patient

I ordlistan konstateras det att *asiakas* på finska används inom både **socialvården** och **hälso- och sjukvården**. På svenska har *kund* i och med social- och hälsovårdsreformen börjat användas som överbegrepp när *asiakas* avser såväl *klienter inom*

socialvården (sosiaalihuollon asiakkaat) som kunder inom hälso- och sjukvården (terveydenhuollon asiakkaat). På svenska används *klient* som motsvarighet till *asiakas* när det enbart är fråga om socialvård. Tidigare har termen *klient* i vissa sammanhang använts som överbegrepp när både *klienter inom socialvården* och *kunder inom hälso- och sjukvården* avsetts.

Inom *hälso- och sjukvården (terveydenhuolto)* finns det *patienter (potilaat)*. En *patient* är alltid också *kund inom hälso- och sjukvården*. Termerna *patient* och *kund inom hälso- och sjukvården* kan dock inte betraktas som synonymer, eftersom inte alla som använder *hälso- och sjukvårdstjänster (terveyspalveluja, terveydenhuollon palveluja)* har hälsoproblem. I lagstiftningen om **hälso- och sjukvård** används i regel termen *patient*, men trots det gäller bestämmelserna alla *kunder inom hälso- och sjukvården*. Vid behov kan termerna *kund inom hälso- och sjukvården* och *patient* användas parallellt.

När det på finska talas om *asiakkaat ja potilaat*, avser man *klienter inom socialvården* och *patienter inom hälso- och sjukvården* eller med andra ord *klienter och patienter*.

Social- och hälsovårdstjänster

I ordlistan betraktas *sosiaali- ja terveyspalvelut* och *sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut* som synonymer. På finska behövs termen *sosiaali- ja terveyspalvelut* när man vill hänvisa till en uppsättning definitionsenliga tjänster, t.ex. beskriva den allmänna organiseringen av tjänster.

På svenska motsvaras såväl *sosiaali- ja terveyspalvelut* som *sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut* av *social- och hälsovårdstjänster*. Termen *social- och hälso- och sjukvårdstjänster* rekommenderas inte, eftersom den kan uppfattas som ett bredare begrepp än termen *social- och hälsovårdstjänster*.

Socialservice och hälso- och sjukvårdstjänster

I lagstiftningen motsvaras *sosiaalipalvelu* av *socialservice*. I regel produceras *socialservice* av yrkesutbildade personer inom socialvården, men viss *socialservice* kan också produceras av privatpersoner som inte är yrkesutbildade personer inom socialvården. *Socialservice* kan delas in i *socialservice på basnivå (perustason sosiaalipalvelut)* och *socialservice på specialiserad nivå (erityistason sosiaalipalvelut)*.

Förleden *hälso- och sjukvårds-* används på svenska både när man talar om *terveyspalvelu* och när man talar om *terveydenhuollon palvelu* på finska. På svenska nämns

både hälsovård och sjukvård, eftersom de tillsammans motsvarar begreppet *terveydenhuolto*. Termen *hälsovård* motsvarar *terveydenhoito* och omfattar främjande av ett gott hälsotillstånd och förebyggande av sjukdomar.

Terveyspalvelu och *terveydenhuollon palvelu* motsvaras av *hälso- och sjukvårdstjänst*. *Hälso- och sjukvårdstjänsterna* omfattar utöver sjukvård också förebyggande tjänster samt åtgärder som förbättrar och upprätthåller funktionsförmågan. Offentligt finansierade *hälso- och sjukvårdstjänster* kan delas in i *hälso- och sjukvårdstjänster på basnivå* (*perustason terveyspalvelut*) och *hälso- och sjukvårdstjänster på specialiserad nivå* (*erityistason terveyspalvelut*). *Hälso- och sjukvårdstjänsterna* kan höra till *primärvården* (*perusterveydenhuolto*) eller *den specialiserade sjukvården* (*erikoissairaanhoidto*).

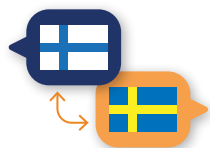
Med hänvisning till det ovannämnda kan det vara förvirrande att *hälso- och sjukvård* förkortas till *hälsovård* i begreppet *social- och hälsovård* (*sosiaali- ja terveydenhuolto*), trots att *social- och hälsovård* omfattar sjukvård. I *social- och hälsovård* är dock *hälsovård* en etablerad förkortning av *hälso- och sjukvård*.

Tillhandahålla, ordna, producera, ge

I ordlistan motsvaras *sosiaali- ja terveyspalvelujen antaja* av *tillhandahållare av social- och hälsovårdstjänster* och *sosiaali- ja terveyspalvelujen toteuttaja* av *givare av social- och hälsovårdstjänster*.

Termen *tillhandahållare av social- och hälsovårdstjänster* används när aktörens roll inte behöver specificeras närmare. *Tillhandahållare av social- och hälsovårdstjänster* är *de som ordnar social- och hälsovårdstjänster* (*sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestäjät*), *producenterna av social- och hälsovårdstjänster* (*sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottajat*) och *givarna av social- och hälsovårdstjänster* (*sosiaali- ja terveyspalvelujen toteuttajat*). Dessa kan vara olika aktörer, eller också kan samma aktör ha flera roller samtidigt. Till exempel en aktör inom den offentliga förvaltningen (såsom ett **välståndsområde**) kan samtidigt vara både *den som ordnar social- och hälsovårdstjänster* och *producent av social- och hälsovårdstjänster*. En *producent av social- och hälsovårdstjänster* kan skaffa tjänster av en *givare av social- och hälsovårdstjänster* inom den privata sektorn (underleverantör). *Givaren av social- och hälsovårdstjänster* ger kunden de överenskomna tjänsterna enligt det avtal som ingåtts med *den som ordnar social- och hälsovårdstjänster* eller med *producenten av social- och hälsovårdstjänster*.





Sammanställning av termerna i artikeln

I ordlistan Centrala begrepp i social- och hälsovårdsreformen anges för vissa av termerna nedan synonymer som inte behandlats i artikeln.

<i>asiakas</i>	<i>kund</i> (när <i>asiakas</i> avser såväl <i>klienter inom socialvården</i> som <i>kunder inom hälso- och sjukvården</i>)
<i>asiakas</i>	<i>klient</i> (när det enbart är fråga om socialvård)
<i>erikoissairaanhoito</i>	<i>den specialiserade sjukvården</i>
<i>erityistason sosiaalipalvelut</i>	<i>socialservice på specialiserad nivå</i>
<i>erityistason terveystalvetut</i>	<i>hälso- och sjukvårdstjänster på specialiserad nivå</i>
<i>perustason sosiaalipalvelut</i>	<i>socialservice på basnivå</i>
<i>perustason terveystalvetut</i>	<i>hälso- och sjukvårdstjänster på basnivå</i>
<i>perusterveydenhuolto</i>	<i>primärvård</i>
<i>potilas</i>	<i>patient</i>
<i>sosiaalihuollon asiakas</i>	<i>klient inom socialvården</i>
<i>sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut</i>	<i>social- och hälsovårdstjänster</i>
<i>sosiaali- ja terveydenhuolto</i>	<i>social- och hälsovård</i>
<i>sosiaali- ja terveystalvetujen antaja</i>	<i>tillhandahållare av social- och hälsovårdstjänster</i>
<i>sosiaali- ja terveystalvetujen järjestäjä</i>	<i>den som ordnar social- och hälsovårdstjänster</i>
<i>sosiaali- ja terveystalvetujen toteuttaja</i>	<i>givare av social- och hälsovårdstjänster</i>
<i>sosiaali- ja terveystalvetujen tuottaja</i>	<i>producent av social- och hälsovårdstjänster</i>
<i>sosiaalipalvelu</i>	<i>socialservice</i>
<i>sosiaali- ja terveystalvetut</i>	<i>social- och hälsovårdstjänster</i>
<i>terveydenhoito</i>	<i>hälsovård</i>
<i>terveydenhuollon asiakas</i>	<i>kund inom hälso- och sjukvården</i>
<i>terveydenhuollon palvelu</i>	<i>hälso- och sjukvårdstjänst</i>
<i>terveydenhuolto</i>	<i>hälso- och sjukvård</i>
<i>terveystalvetu</i>	<i>hälso- och sjukvårdstjänst</i>

Marina Andersson, specialsakkunnig,
svenska språkenheten, statsrådets kansli

www.vnk.fi/spraknamnden



VALTIONEUVOSTON KANSLIA
STATSRÅDETS KANSLI